

Konya'da Çöken Bina Değil, Zihniyet...

Yaşanan her felaketin ardından ölen ve yaralanan insanların artması, yıkımların çoğalması yine günlük yaşamımızın birer parçası olmaya, bunlara alışmamız gerektiği mesajlarına her yerde defalarca rastlar olduk. Aslında bu durum birçok şeyin göstergesi olarak duruyor karşımızda.

Konya'nın en zengin semtlerinden Selçuklu İlçesi Feritpaşa Mahallesi'nde 10 katlı, 37 daireden oluşan Zümrüt Apartmanının, bayramın ikinci günü akşam 20.15'de büyük bir gürültüyle çökmesi yine o çokça tartışılan konuları gündeme getirdi.

Yerel seçimlerin yaklaştığı bir dönemde ortaya çıkan vahşet, gözleri yine kentlerde dönen ranta, büyük paralar karşılığı verilen ruhsatlara çevirdi. Odamızın yıllardır durmadan söylediği, uyarılarda bulunduğu konular bu tür facialar sonucunda yine gündeme gelmektedir.

Japonya gibi deprem kuşağında bulunması nedeniyle yerleşme ve yapılaşma konusunda özel bir kültür ve denetim sistemine sahip olması gereken ülkemizin hala etkili ve yeterli bir imar kanununun bile olmaması oldukça düşündürücüdür.

Hiçbir zemin etüdü ve statik hesabı yapılmadan, eski dere yatakları veya tarım arazileri gibi kaygan toprakların üzerine denetimsiz bina inşa edilmesinin ne gibi insani felaketslere yol açabileceği Konya'da yaşanan faciayla bir kere daha görüldü.

Estetik ve yapı kalitesi yönünden son derece kötü binalara sahip olan Türkiye'nin, 17 Ağustos ve 12 Kasım depreminde yaşadığı acı hala bütün tazeliğiyle belleklerde iken, Konya'daki bu son felaket, sorunlarımızı çözme kültürü konusunda nasıl büyük bir zihniyet zaafı yaşadığımızı da gösteriyor.

Binlerce insanımızın hayatını kaybettiği Marmara depreminden sonra yapılaşma konusunda alınması gereken tedbirlerin hangilerinin alınması başarılabilir?

Mühendisliğin temeli sayılan statik hesabı ve zemin etüdü konuları ile yapılarda kullanılması gereken asgari çimento ve demir miktarı konusunda etkin bir denetim sistemi neden hala oluşturulamadı?

Bu şartlara uygun asgari özelliklere sahip olmayan mevcut binaların sağlamlştırılması için hangi çalışma projeleri başlatıldı ve bunlardan ne gibi sonuçlar alındı?

Sadece, deprem bölgesi olarak nitelendirilen Adana, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Düzce, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova'nın da aralarında bulunduğu 19 ilde uygulanan "yapı denetim sistemi", hangi gerekçeyle, Konya'da dahil tamamı deprem kuşağında bulunan Türkiye'nin bütün illerine yaygınlaştırılmadı?

Deniz kumundan ev yapan yapsatçılarının, her türlü insani, ahlaki ve mesleki normdan bihaber fırsatçı insan yığınlarının hangi sosyo-ekonomik ve kültürel süreçler sonucunda ortaya çıktığını bu bağlamda iyi analiz etmemiz gerekir. Batının iki yüzyılda gerçekleştirdiği şehirleşmenin bu coğrafyadaki adı kof bir gecekondulaşma fiyaskosu olmuştur. İstanbul, Ankara ve İzmir de dahil hiçbir şehrimiz imar planları esasları dahilinde gelişim göstermeyi başaramadı. Kentlerimizin jeolojik özelliklerini gösteren topoğrafya haritaları yapılmadığı için bu özelliklere uygun bir yapılaşma modeli hiçbir zaman ülkemizde yaşama geçirilemedi.

Mesleğinde ehil olmayan niteliksiz insanların bilinçsizlikten kaynaklanan vurdumduymazlığı, devletin bu konulardaki duyarsızlığını besledi.

Görüldüğü üzere Konya felaketinin kökeni ve boyutları bizim fikri dünyamızın derinliklerinde yatan temel sorunlara işaret ettiği ölçüde, çok daha komplike ve çözülmesi zor bir mesele haline geliyor. Ama bütün bunlara rağmen eğer her depremde veya bina çöküşünde "kötü inşaat", "yapsatçı hatası", "müteahhit fırsatçılığı" ve hatta "malzeme hırsızlığı" gibi facialarla yeniden karşılaşmak istemiyorsak, bunların üzerine gitmemiz gerekiyor. Çünkü çöken çürük binaların altında kalmaktan kurtulmanın yolu öncelikle bu ilkel zihniyetten kurtulmamızdan geçiyor.

Defalarca uyarmamıza rağmen yaşanan birçok depremden ders almayarak, denetimsiz bir yapılaşmayı teşvik eden, kamusal denetim alanını bütünüyle ticarileştirerek özelleştiren, demokrasinin temel gereklerinden olan katılımcılığı reddederek "biz yaptık, oldu" zihniyetiyle hiçbir tartışma, öneri ve uyarıya kulak asmayarak yangından mal kaçırıcısına 3 dakikada kararlaştırılan yasa ve yönetmelikler değil; ülke ve toplum yararına sağlıklı, planlı, güvenli yapıların gereklerinin denetleneceği bir yapı denetimi istiyoruz demiştik.

Ülkemizin imar hukukunun; planlı kentleşme ve yapı üretim süreci ile denetiminin bütünlüklü olarak ele alınması gerektiğini on binlerce insanımızı yitirdiğimiz felaketlerin üzerinden geçen her yıl özellikle vurguladık.

Yaşadığımız coğrafyada, en ucuz "varlık" olan insan yaşamı sistem çarklarını daha hızlı döndüren, otuz saniyede çıkarılan yasalarla, yönetmelikler bütünüyle "şeyleştirilir", meta olur. Yapı denetimi sürecinde olduğu gibi bir avuç yağmacı ve vurguncunun rant paylaşımı, yaşam hakkının yerini alır demiştik.

Başta İstanbul olmak üzere plansız, denetimsiz, imarsız yapılaşma ve gecekondulaşmanın deprem ve çökme olasılığının, bilim adamları, meslek odaları tarafından büyük risklerin taşıdığı ifade edildiği yerlerde bile idarenin tam bir aymazlığı söz konusu. Bu felaketlerin önlenmesine dair bugüne kadar kayda değer hiçbir çalışma yok.

Bu ülkede artık siyasi ve ekonomik bir rant kapısı haline gelen yapılaşma yeni bir olgu değil. Felaketlerin sorumlularını aramaya, yıllardır bu rantiyenin bilinmesine rağmen buraları yerleşime açanlardan, zeminlerin yetersiz olduğu halde ruhsat verilmemesi gereken binalara ruhsat veren belediyelerden ve bu felakete göz yumanlardan başlamak gerekiyor. Sonra yerleşimin planlanması ve buralarda yapılacak yapılarda proje aşamasından başlayarak, yapının imalat sürecine kadar sorumluluğunu yerine getirmeyenlerden.

Yapıları birer felakete dönüştüren bu düzen ve bu düzenden nemalananlardır. Hortumcular, gecekondular ve toprak ağaları, otopark mafyası, arazi rantı vurguncularına arka çıkanlar; bugüne değin 13 kez imar affı yasası çıkaranlar, çıkar düzenini sürdürenler tüm bunların hesabını vermelidir.

Yaşanan faciada hayatını yitirenlere başsağlığı diliyor, yakınlarının acısını paylaşıyoruz.